

ВПЛИВ ЕКОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Мовчан С. І.

канд. техн. наук, доцент,

Таврійський державний агротехнологічний університет, Україна

Анотація. Для оцінки якості життя населення регіону запропонована структура показників з трьох рівнів, у якій показники згруповані в такі групи: фінансово-економічна; медично-екологічна; матеріального і духовного добробуту. Виділено основні напрями екологічної політики: профілактичні заходи, ліквідація минулих помилок і збереження в недоторканності особливо цінних природних об'єктів. Проаналізовано стан поверхневих вод р. Молочна, розраховано уточнену категорію якості води за наявними показниками та її вплив на якість життя населення.

Ключові слова: якість життя, екологічна політика, тривалість життя, населення.

Movchan S. I., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Tavria State Agrotechnological University, Ukraine

INFLUENCE OF ECOLOGICAL INDICATORS ON QUALITY OF LIVING OF THE POPULATION

Summary. To assess the quality of life of the population of the region, a three-level indicator structure is proposed, in which indicators are grouped into the following groups: financial and economic; medical and ecological; material and spiritual well-being. The basic directions of ecological policy are allocated: preventive measures, elimination of past mistakes and preservation of especially valuable natural objects. The state of the surface waters of the Molochna River is analysed, the specified category of water quality is calculated according to the available indicators and its influence on the quality of life of the population.

Key words: quality of life, environmental policy, life expectancy, population.

Актуальність теми дослідження. Відмінності в умовах формування якості життя населення регіонів визначаються такими факторами, як: економічні, соціальні, географічні, територіальні, культурні відмінності. Достатньо повний аналіз диференціації соціально-економічного розвитку регіонів може будуватися на основі проведення аналізу сукупності показників і об'єктивних співставлень між ними.

Глобальною метою розвитку регіону є максимальне задоволення матеріальних і духовних потреб населення, тому критерієм соціально-економічного розвитку регіону повинен виступати інтегральний показник якості життя населення.

Головними аспектами життєдіяльності людини і суспільства є: життєдіяльність в рамках суспільних відносин, житло, комфорт, зручності, транспортні, зв'язки та ін.; життєдіяльність, спрямована на біологічне, соціальне і культурне відтворення людського роду, кожного індивіда і суспільства в цілому; всебічний розвиток особистості, творчого потенціалу людини у процесах соціального і духовного розвитку.

Для оцінки якості життя населення регіону і ефективності регіональної соціальної політики запропонована структура показників з трьох рівнів, у якій показники згруповані в такі групи, як: фінансово-економічна; медично-екологічна; матеріального добробуту і група показників духовного благополуччя.

Більш детально розглянемо медично-екологічні показники – це зберігання і відтворення життя і здоров'я, відтворення людського роду і екології регіону: середня тривалість життя, народжуваність, смертність, захворюваність, витрати на охорону здоров'я і фізичну культуру. Екологічні показники свідчать про рівень забруднення навколишнього середовища, перевищення допустимих нормативів, середу проживання людини. Натуральне споживання продуктів і товарів відображається у кількості продуктів харчування і непродовольчих товарів на душу населення. Натуральні показники дозволяють, на відміну від споживчих витрат, дати зіставні дані по населенню України і зарубіжних країн, а також відображають матеріальний добробут.

Важливо відмітити також наголошення дослідників на комплексності поняття якості життя щодо його взаємозв'язку з навколишнім середовищем, умовами здоров'я, які впливають на людський та суспільний розвиток. При цьому під навколишнім середовищем розуміють економічне, природне, суспільно-політичне, соціальне [1].

Одним з найважливіших завдань нашої країни є охорона природи, раціональне використання природних, у тому числі й водних, ресурсів. На сучасному етапі виділяють такі основні напрями екологічної політики: профілактичні заходи, ліквідація минулих помилок і збереження в недоторканності особливо цінних природних об'єктів.

Державний контроль за використанням і охороною вод, відповідно до водного законодавства, має забезпечити дотримання всіма міністерствами, відомствами, підприємствами установами, організаціями і громадянами існуючого порядку користування водами, виконання обов'язків з охорони вод від забруднення, засмічення та виснаження, запобігання їх шкідливому впливу, а також дотримання правил використання вод та інших правил, встановлених водним законодавством країни. Державний контроль за використанням та охороною вод здійснюють ради народних депутатів, їх виконавчі та розпорядчі органи, а також спеціальні уповноважені державні органи.

Оцінка ефективності природоохоронних заходів здійснюється за соціальними, екологічними, економічними, соціально-економічними та еколого-економічними напрямками.

Вода – це невід'ємний атрибут, важлива складова частина водних ресурсів і природного навколишнього середовища. Промислове і сільськогосподарське водопостачання, зрошення, системи водовідведення – це далеко не повний перелік практичного використання води і водних ресурсів у водогосподарському комплексі країни.

Водне господарство України є складним комплексом, який за структурою та технологією і рівнем водовикористання є екологічно небезпечним, оскільки не відповідає відновлювальній спроможності природних водних екосистем і якісним затратам соціальної сфери водозабезпечення.

Водні ресурси – це найважливіші компоненти не лише навколишнього природного середовища взагалі, водних об'єктів зокрема, а й соціально-економічного потенціалу розвитку окремого регіону, держави. Саме питання економічної вартості і собівартості водних ресурсів визначає напрямок руху інтегрованого управління водними ресурсами в Запорізькій області.

Головним постачальником води для України є Дніпро та річки, що забезпечують потребу населення у воді, — Дунай, Дністер, Південний Буг, Тиса, Прут та ін. Стан води й повноводдя цих водних артерій залежать головним чином від стану їх приток — малих річок, яких налічується майже 63 тис. Вони мають велике значення, оскільки 90 % населених пунктів розташовані саме в долинах малих річок та користуються їх водою. Проте, стан малих річок України на сьогодні є надто складним: понад 20 тис. їх вже зникло, пересохло. Це, звичайно, зумовлює деградацію великих річок, тому проблема їх збереження й оздоровлення є однією з найгостріших для України.

Нами проаналізовано стан поверхневих вод р. Молочна. Авторами [3,4] проведено комплексну оцінку якості води р. Молочна за різні проміжки часу з 1990 до 2015 рр., розраховано уточнену категорію якості води за наявними показниками.

Проведений аналіз концентрації речовини у річці свідчить про те, що якість води відноситься до 4-ї категорії, тобто погіршилась у порівнянні з минулим періодом і має фактичне значення 4,69. Екологічна ситуація у водотоці досягла критичних позначок та вийшла за рамки допустимого екологічного оптимуму. Уточнене значення категорії якості води дозволяє наблизитися перехідного коефіцієнта до межі покращання чи, навпаки, погіршення, що іноді є більш важливим за розроблення та впровадження ряду необхідних природоохоронних рішень.

У ході ринкових реформ посилилась диференціація соціально-економічного стану регіонів України. Загострилися протиріччя економічного і соціального розвитку, що призвело до серйозних змін якості життя населення регіону, які проявляються, передусім, у важкому економічному стані населення та зростанню забруднення природного і соціального середовища. Посилюються такі негативні тенденції, як погіршення фізичного здоров'я, скорочення середньої тривалості життя, ріст злочинності, збільшення диференціації доходів різних груп населення, погіршення соціальної захищеності, соціальна деградація частини населення та ін. Результати дослідження якості життя населення дають регіональним органам управління поштовх до розробки конкретних заходів з покращання якості життя населення регіону.

Література

1. Адамчук В. В., Кокин Ю. П., Яковлев Р. А. Экономика труда: Учебник. М. : ЗАО «Финстатинформ», 1999. 431 с.
2. Бобков В., Мстиславский П. Качество жизни: сущности и показатели. *Человек и труд*. 1996. № 6. С. 76–79.
3. Мовчан С. І. Промислове водопостачання в структурі систем екологічного водогосподарського менеджменту. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Екологія філософія існування людства»: зб. наук. праць / За заг. ред. М. М. Радевої, В. М. Коломієць. Мелітополь : ТОВ «Колор Принт», 2018 р. – С. 76–79.*
4. Мовчан С. І., Болтянська Н. І. Вода і водні ресурси в технологічних процесах підприємств АПК. Навчальний посібник. Мелітополь. ВПЦ «Люкс», 2019. 191 с., іл.